

**WYMAGANIA EDUKACYJNE Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE DLA  
KLAS PIERWSZYCH opracowane w oparciu o podstawę programową  
oraz program nauczania – „Wiedza o społeczeństwie. Program nauczania  
dla gimnazjum”.**

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
<b>Dział: Człowiek w społeczeństwie</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia rodzaje grup społecznych,</li> <li>• tłumaczy, co to znaczy, że człowiek jest istotą społeczną</li> <li>• wylicza pełnione przez siebie role społeczne</li> <li>• wyjaśnia, na czym polega komunikacja werbalna i niewerbalna</li> <li>• wskazuje sposoby podejmowania decyzji w grupie</li> <li>• wyjaśnia, czym jest zbiorowość, a czym – grupa społeczna</li> <li>• podaje nazwy grup społecznych, do których należy</li> <li>• wymienia funkcje rodziny</li> <li>• wyjaśnia terminy: konflikt, negocjacje, kompromis</li> <li>• podaje przykłady sytuacji konfliktowych w codziennym życiu</li> <li>• wyjaśnia termin:</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• definiuje pojęcia: potrzeby człowieka, grupy społeczne, socjalizacja</li> <li>• opisuje i kwalifikuje grupy społeczne i warunki przynależności</li> <li>• wymienia role społeczne, jakie może odgrywać człowiek</li> <li>• podaje zasady skutecznego porozumiewania się</li> <li>• wymienia podstawowe zasady publicznych wystąpień</li> <li>• wymienia różne typy zachowań i postaw w sytuacjach konfliktowych</li> <li>• wskazuje sposoby rozwiązywania konfliktów</li> <li>• tłumaczy, na czym polega konflikt pokoleń, na podstawie tekstu źródłowego</li> <li>• określa rolę kontaktów i więzi z innymi ludźmi w życiu człowieka</li> <li>• przedstawia podział grup społecznych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozumie: swoje związki z przyrodą i wie, że jest ona niezbędna do życia oraz funkcjonowania człowieka, że człowiek staje się istotą społeczną dzięki różnorodnym kontaktom; współzależność między sposobem sprawowania władzy a sytuacją obywatela w państwie;</li> <li>• wyjaśnia, co decyduje o dobrych relacjach z innymi ludźmi</li> <li>• określa, w jakich sytuacjach człowiek może utracić swoją indywidualność, na podstawie tekstu źródłowego</li> <li>• przekazuje komunikat w sposób werbalny i niewerbalny</li> <li>• określa najczęstsze przyczyny konfliktów we współczesnym świecie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia obecny stan wiedzy dotyczącej badań socjologicznych</li> <li>• rozumie znaczenie pojęć: tolerancja, socjologia</li> <li>• porównuje swoje miejsce w społeczeństwie z innymi</li> <li>• potrafi wyjaśnić istotę społeczeństwa obywatelskiego</li> <li>• wskazuje czynniki sprzyjające socjalizacji i ją ograniczające</li> <li>• wyjaśnia znaczenie mowy ciała w akcie komunikacji</li> <li>• uczestniczy w dyskusji lub debacie na wybrany temat</li> <li>• podaje negatywne skutki różnych zachowań w sytuacjach konfliktowych</li> <li>• omawia hierarchię grupy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia terminy: rodzina niepełna, rodzina przybrana, rodzina zastępcza</li> <li>• wymienia przyczyny konfliktu ról społecznych</li> <li>• prezentuje publicznie przygotowane wystąpienie</li> <li>• tłumaczy, na czym polega debata oksfordzka</li> <li>• symuluje prowadzenie mediacji pomiędzy zwaśnionymi stronami</li> <li>• wyjaśnia, na czym polega awans społeczny i degradacja społeczna</li> <li>• tłumaczy przyczyny małej liczebności polskiej klasy średniej</li> </ul>

<p>społeczeństwo</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia klasy społeczne</li> <li>• wymienia klasy społeczne występujące w Polsce</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia termin: globalna wioska</li> <li>• tłumaczy, czym jest społeczeństwo informacyjne</li> <li>• wskazuje różnice między życiem społeczeństwa pierwotnego i współczesnego</li> <li>• charakteryzuje klasę średnią</li> <li>• charakteryzuje współczesne społeczeństwo polskie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje problemy, z którymi najczęściej wiąże się konflikt pokoleń</li> <li>• wymienia korzyści płynące z przynależności do różnych grup społecznych</li> <li>• dostrzega wpływ grupy na jednostkę</li> <li>• charakteryzuje współczesny model rodziny</li> </ul> <p>charakteryzuje klasy i warstwy społeczne</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia korzyści wynikające z obecności w społeczeństwie klasy średniej, na podstawie tekstu źródłowego</li> <li>• charakteryzuje problemy społeczne występujące w Polsce</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia cechy, jakie powinien mieć przywódca grupy</li> <li>• tłumaczy, na czym polega wartość i rola rodziny oraz specyfika więzi rodzinnych</li> <li>• opisuje funkcjonowanie wybranego społeczeństwa pierwotnego</li> <li>• przedstawia dobre i złe strony przynależności do wybranej klasy społecznej</li> <li>• omawia poziom wykształcenia społeczeństwa polskiego</li> <li>• przedstawia korzyści i zagrożenia, jakie niesie ze sobą powszechny dostęp do internetu</li> </ul>	
<b>Dział: Życie szkoły</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje pracę organów szkoły</li> <li>• wymienia główne zadania szkoły, prawa i obowiązki dziecka i ucznia, zadania Samorządu Uczniowskiego</li> <li>• wyjaśnia, czym jest statut szkoły</li> <li>• rozpoznaje podstawowe zasady</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zna: podstawowe dokumenty, w oparciu o które funkcjonuje szkoła, cele, jakie</li> <li>• zna system szkolny w Polsce</li> <li>• omawia strukturę władz szkoły</li> <li>• podaje przykłady działań samorządu uczniowskiego</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego należy przestrzegać</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zna rodzaje więzi społecznych w grupie, czynniki, które wyznaczają prawa i obowiązki dziecka-ucznia, władze samorządu uczniowskiego i opisuje ich działalność</li> <li>• prezentuje różne sposoby rozwiązywania konfliktów w szkole</li> <li>• określa specyfikę działalności organów</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozumie, że oprócz praw uczeń ma obowiązki</li> <li>• wyodrębnia różnice w podziale zadań poszczególnych organów szkoły</li> <li>• podaje sposoby aktywnego uczestniczenia w życiu szkoły</li> <li>• uzasadnia, które normy społeczne</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia wybrany problem swojej społeczności szkolnej i wskazuje sposoby jego rozwiązania</li> <li>• inicjuje działania mające na celu rozwiązanie lokalnych problemów</li> </ul>

i normy współżycia społecznego	norm społecznych <ul style="list-style-type: none"> <li>• tłumaczy, na czym polega tolerancja i nietolerancja</li> </ul>	szkoły <ul style="list-style-type: none"> <li>• określa zadania poszczególnych organów władz szkoły</li> <li>• przedstawia historię swojej szkoły i biografię jej patrona</li> <li>• podaje przykłady postępowania zgodne z określonymi normami</li> <li>• omawia skutki nieprzestrzegania norm społecznych</li> </ul>	uważa za najważniejsze	
--------------------------------	--	--	------------------------	--

**Dział: Naród i państwo**

<ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia cechy państwa,</li> <li>•wymienia podstawowe zasady państwa demokratycznego,</li> <li>•podaje podstawowe zasady ustroju RP,</li> <li>• wyjaśnia pojęcia: państwo, obywatelstwo, monarchia, republika,</li> <li>• zna: symbole narodowe, największe skupiska polonijne na świecie zasady prawa wyborczego</li> <li>wyjaśnia termin: naród</li> <li>• wymienia polskie symbole narodowe</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• definiuje pojęcia: Polonia, naród, państwo totalitarne, autorytarne, demokratyczne,</li> <li>• zna: cele, jakie realizuje państwo,</li> <li>• wymienia formy państwa,</li> <li>• odróżnia państwa o ustroju demokratycznym od państw niedemokratycznych i zna w nich sytuacje jednostki</li> <li>• charakteryzuje podstawowe zasady państwa demokratycznego,</li> <li>• wyjaśnia terminy: tożsamość narodowa, dziedzictwo narodowe</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie stosuje pojęcia: naród, państwo, państwo unitarne, federacyjne, suwerenność</li> <li>• omawia formy państwa</li> <li>• zna i rozumie różnice między państwem totalitarnym i autorytarnym i mechanizmy funkcjonowania państwa demokratycznego</li> <li>• wykazuje różnice między monarchią konstytucyjną a republiką</li> <li>• podaje przykłady polskiego dziedzictwa narodowego</li> <li>• określa rolę symboli narodowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozumie i potrafi ustalić podobieństwa i różnice w sprawowaniu władzy w monarchii konstytucyjnej i republice</li> <li>• ocenia sytuację obywatela w państwie demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym</li> <li>• przedstawia etapy powstawania narodu polskiego</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego utrata niepodległości i okres zaborów wpłynęły na kształtowanie świadomości narodowej Polaków</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia zalety uczestnictwa w tworzeniu kultury narodowej</li> <li>• omawia dobre oraz złe strony wielonarodowości</li> <li>• wyjaśnia znaczenie stereotypu w odniesieniu do narodów</li> <li>• podaje przykłady pozytywnych stereotypów narodowych</li> <li>• ocenia stosunek Polaków do mniejszości narodowych</li> </ul>
--	--	---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia terminy: ojczyzna, patriotyzm</li> <li>• przedstawia obowiązki obywateli wobec ojczyzny</li> <li>• wyjaśnia terminy: mniejszości narodowe, mniejszości etniczne</li> <li>• wymienia mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce</li> <li>• wskazuje na mapie przykłady państw o różnej formie ustrojowej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje daty polskich świąt narodowych</li> <li>• omawia czynniki sprzyjające kształtowaniu się narodów</li> <li>• tłumaczy, na czym polega patriotyzm lokalny</li> <li>• charakteryzuje różne postawy nacjonalizm, antysemityzm, szowinizm i kosmopolityzm</li> <li>• określa, czym jest stereotyp i wymienia jego cechy</li> <li>• wyjaśnia, czym był Holocaust</li> <li>• podaje podstawowe prawa mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce</li> <li>• uzasadnia konieczność poszanowania odrębności kulturowej mniejszości narodowych</li> <li>• wskazuje największe skupiska Polonii na świecie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje różnice pomiędzy patriotyzmem a nacjonalizmem i szowinizmem</li> <li>• omawia prawa mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce</li> <li>• wskazuje na mapie państwo, w którym znajduje się największe skupisko Polonii</li> <li>• podaje czynniki wpływające na kształtowanie poczucia odrębności kulturowej, na podstawie tekstu źródłowego</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje współczesne formy patriotyzmu</li> <li>• omawia przyczyny Holocaustu</li> <li>• wskazuje więzi łączące Polonię z państwem i narodem polskim</li> <li>• wymienia dziedziny aktywności Polonii</li> <li>• omawia pozytywne i negatywne skutki emigracji Polaków</li> <li>• charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne zamieszkujące w Polsce</li> </ul>	
--	--	---	---	--

### Dział: Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej

<ul style="list-style-type: none"> <li>• wymienia podstawowe zasady ustroju RP,</li> <li>• wyjaśnia pojęcia: konstytucja, opozycja, ustawa, prawo, kodeks,</li> <li>• zna: prawa i obowiązki</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• definiuje pojęcia: absolutorium, koalicja, elektorat, interpelacja, immunitet,</li> <li>• zna: układ treści Konstytucji RP, strukturę władzy centralnej i jej</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie stosuje pojęcia: niezawisłość sędziowska,</li> <li>• omawia współzależność między sposobem sprawowania władzy a sytuacją</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• potrafi posługiwać się wcześniej wymienionymi pojęciami w określonych sytuacjach,</li> <li>• potrafi posługiwać się tekstem konstytucji,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenia jakość Konstytucji i prawa stanowionego w Polsce</li> <li>• porównuje Konstytucję III RP z rozwiązaniami ustrojowymi innych państw</li> <li>• ocenia jakość</li> </ul>
---	---	--	--	--

<p>obywateli RP, zasady prawa wyborczego</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• potrafi nazwać centralne organy państwowe</li> <li>• wyjaśnia terminy: konstytucja, suwerenność narodu</li> <li>• omawia różnicę między prawami a obowiązkami konstytucyjnymi</li> <li>• wymienia podstawowe prawa obywatelskie Polaków</li> <li>• określa obowiązki obywatelskie Polaków</li> <li>• określa funkcje sejmu i senatu</li> <li>• wymienia warunki, które musi spełnić kandydat na posła lub senatora</li> <li>• opisuje rolę władzy wykonawczej w koncepcji trójpodziału władzy</li> <li>• podaje imię i nazwisko obecnego Prezydenta RP oraz aktualnego Prezesa Rady Ministrów</li> <li>• wyjaśnia termin: prawo</li> <li>• charakteryzuje specyfikę władzy sądowniczej w koncepcji</li> </ul>	<p>podstawowe uprawnienia</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje podstawowe zasady ustroju RP</li> <li>• wie, że oprócz praw obywatel ma też powinności, jak się powołuje organy władzy</li> <li>• preambuła, trójpodział władzy, państwo prawa, decentralizacja władzy</li> <li>• odszukuje w Konstytucji III RP rozdziały, w których zawarte są podstawowe zasady ustroju oraz wolności, prawa i obowiązki obywateli</li> <li>• wyjaśnia terminy: próg wyborczy, Zgromadzenie Narodowe, inicjatywa ustawodawcza, ordynacja wyborcza, wotum zaufania, wotum nieufności</li> <li>• wyjaśnia termin: immunitet</li> <li>• opisuje rolę parlamentu w koncepcji trójpodziału władzy</li> <li>• omawia funkcjonowanie polskiego parlamentu</li> <li>• przedstawia kwestie związane z zasadami wyborczymi</li> <li>• tłumaczy, na czym</li> </ul>	<p>obywatela w państwie; różnicę między władzą ustawodawczą i wykonawczą, podział zadań między organami władzy samorządowej a władzą centralną,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje podstawowe zasady ustroju politycznego RP i uprawnienia organów władzy</li> <li>• wyjaśnia znaczenie naczelnych zasad konstytucyjnych dla określenia ustroju państwa</li> <li>• omawia znaczenie praw i obowiązków wynikających z Konstytucji III RP</li> <li>• wymienia przykłady sytuacji, w których doszło do naruszenia praw obywateli</li> <li>• klasyfikuje prawa (osobiste, polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne) i podaje przykłady</li> <li>• wymienia podmioty, którym przysługuje inicjatywa ustawodawcza</li> <li>• opisuje, na czym polega praca parlamentarzysty</li> <li>• odszukuje w źródłach dodatkowe informacje na temat regulaminu pracy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• na wybranych przykładach potrafi ocenić funkcjonowanie w praktyce zasad ustroju RP,</li> <li>• potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną do oceny problemów, które są rozwiązywane przez władze centralne</li> <li>• uzasadnia znaczenie nadrzędności konstytucji nad innymi aktami prawnymi</li> <li>• interpretuje wybrane fragmenty Konstytucji III RP</li> <li>• przedstawia genezę polskiego parlamentarizmu</li> <li>• ocenia pracę wybranego parlamentarzysty</li> <li>• określa rolę Prezydenta RP i Trybunału Konstytucyjnego w procesie ustawodawczym</li> <li>• wymienia i rozróżnia funkcje sejmu i senatu</li> <li>• opisuje procedury odwołania Prezydenta RP i Rady Ministrów</li> <li>• porównuje kompetencje</li> </ul>	<p>prawa stanowiącego przez polski sejm i senat</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• zna bieżące wydarzenia związane z funkcjonowaniem parlamentu</li> <li>• wyjaśnia zasadność tworzenia tzw. „gabinetów cieni”</li> <li>• prawidłowo interpretuje skutki finansowe realizacji różnych przedsięwzięć władzy wykonawczej</li> <li>• wyjaśnia rolę międzynarodowych organów sądowniczych</li> <li>• identyfikuje i objaśnia problemy polskiego wymiaru sprawiedliwości</li> <li>• uzasadnia konieczność niezależności władzy sądowniczej od innych władz</li> <li>• odszukuje informacje o wynikach wyborów w innych państwach</li> <li>• ocenia i porównuje polityczne kampanie wyborcze</li> <li>• wymienia zalety</li> </ul>
---	---	--	--	--

<p>trójpodziału władzy</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje rolę sędziego w sprawowaniu władzy sądowniczej</li> <li>• uzasadnia konieczność niezawisłości władzy sądowniczej</li> <li>• podaje nazwy organów władzy, do których społeczeństwo wybiera swoich przedstawicieli</li> <li>• wymienia zasady demokratycznych wyborów</li> <li>• wskazuje obowiązki urzędników służby cywilnej</li> <li>• wymienia prawa przysługujące obywatelom korzystającym z usług urzędów publicznych</li> <li>• sporządza notatkę z obrad sejmiku</li> </ul>	<p>polega proces ustawodawczy</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wylicza uprawnienia sejmiku i senatu w Polsce</li> <li>• charakteryzuje poszczególne etapy procesu ustawodawczego</li> <li>• wymienia podstawowe kompetencje Prezydenta RP i Rady Ministrów</li> <li>• przedstawia procedury wyboru Prezydenta RP i Rady Ministrów</li> <li>• wyjaśnia terminy: adwokat, radca prawny</li> <li>• wymienia rodzaje sądów i trybunałów w Polsce</li> <li>• tłumaczy, na czym polega zasada niezawisłości sędziów</li> <li>• rozróżnia specyfikę pracy prokuratury i policji</li> <li>• określa wpływ władzy sądowniczej na życie obywateli oraz jej rolę we współczesnym państwie demokratycznym</li> <li>• wyjaśnia terminy: legitymizacja władzy, ordynacja wyborcza</li> <li>• opisuje zasady demokratycznych wyborów</li> <li>• rozróżnia czynne</li> </ul>	<p>sejmiku i senatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• interpretuje wybrane fragmenty Konstytucji III RP</li> <li>• wyjaśnia terminy: dymisja, Rada Gabinetowa, kontrasygnata, ratyfikacja, ekspozycja</li> <li>• wymienia imiona i nazwiska wszystkich prezydentów Polski po 1989 r.</li> <li>• wymienia kompetencje poszczególnych organów władzy sądowniczej w Polsce</li> <li>• wyjaśnia, na czym polega zasada instancyjności sądów</li> <li>• omawia znaczenie udziału obywateli w wyborach</li> <li>• uzasadnia konieczność obowiązywania zasad demokratycznych wyborów</li> <li>• opisuje procedury wyborcze do parlamentu</li> <li>• odszukuje informacje o wynikach wyborów i zasadach ich przeprowadzania</li> <li>• uzasadnia znaczenie apolityczności urzędników służby cywilnej</li> <li>• bierze udział w dyskusji na temat funkcjonowania</li> </ul>	<p>Prezydenta RP z uprawnieniami prezesa Rady Ministrów</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenia pracę obecnego Prezydenta RP oraz aktualnych członków Rady Ministrów</li> <li>• ocenia działalność sądów, prokuratury i policji w Polsce</li> <li>• podaje nazwy instytucji, do których można się zwrócić w przypadku bycia świadkiem naruszenia prawa</li> <li>• ocenia zasadność istnienia przymusu wyborczego</li> <li>• wskazuje korzyści i zagrożenia wynikające z częstego przeprowadzania referendów</li> <li>• wskazuje różnice między pracownikami służby cywilnej a urzędnikami mianowanymi służby cywilnej</li> </ul>	<p>oraz wady proporcjonalnego i większościowego systemu liczenia głosów</p>
---	--	--	--	---

	i bierne prawo wyborcze <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia strukturę administracji publicznej</li> </ul>	idealnego urzędu oraz cech idealnego urzędnika		
--	---	--	--	--

### Dział: Samorząd lokalny

<ul style="list-style-type: none"> <li>• lokalizuje siedzibę władz miejskich</li> <li>• wyjaśnia pojęcia: gmina, powiat, województwo,</li> <li>• wyjaśnia, jaka jest rola wojewody</li> <li>• podaje przykłady spraw urzędowych, które można załatwić na poziomie gminy, powiatu, województwa</li> <li>• wypełnia wybrane formularze urzędowe, np. wnioski o wydanie dowodu osobistego</li> <li>• wskazuje na mapie województwa i ich stolice</li> <li>• wymienia sposoby wpływania na decyzje władz samorządowych</li> <li>• przy pomocy nauczyciela potrafi napisać petycję</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• definiuje pojęcia: samorząd terytorialny, zasada pomocniczości, decentralizacja władzy, centralizacja, budżet</li> <li>• opisuje założenia reformy samorządu terytorialnego z 1999 r.</li> <li>• omawia różnice między uprawnieniami władzy wykonawczej a kompetencjami władzy uchwałodawczej w gminie</li> <li>• określa zadania władz gminnych, powiatowych, wojewódzkich</li> <li>• wskazuje źródła gminnych dochodów i wydatków</li> <li>• charakteryzuje sposoby wpływania na decyzje władz samorządowych</li> <li>• samodzielnie pisze petycję do władz samorządowych w danej sprawie</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawnie stosuje pojęcia: samorząd terytorialny, prawo lokalne, subwencja, wymienia rodzaje samorządów w Polsce</li> <li>• rozróżnia zadania własne samorządu od zadań zleconych</li> <li>• opisuje sposób wyboru kandydatów do władz gminnych</li> <li>• wskazuje miejsce urzędowania władz gminy, na której terenie mieszka</li> <li>• wymienia imiona i nazwiska osób pełniących najważniejsze funkcje w gminie (wójta, burmistrza lub prezydenta, przewodniczącego rady gminy bądź przewodniczącego rady miasta)</li> <li>• określa specyfikę działalności organów terytorialnych</li> <li>• określa zadania samorządu wojewódzkiego</li> <li>• wskazuje źródła</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną do oceny problemów, które są rozwiązywane przez władze samorządowe</li> <li>• przedstawia własne propozycje inicjatyw, które można by finansować z dochodów gminnych</li> <li>• podaje przykładowe rozwiązania problemów zaistniałych w gminie</li> <li>• ocenia pracę władz swojej gminy</li> <li>• wyodrębnia różnice w podziale zadań poszczególnych struktur samorządu</li> <li>• wykazuje różnice występujące pomiędzy zadaniami poszczególnych struktur samorządu: gminy, powiatu,</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• przedstawia genezę samorządności w Polsce i na świecie</li> <li>• omawia przykłady realizacji zasady pomocniczości w UE</li> <li>• inicjuje działania, które wpłynęłyby na podniesienie jakości życia mieszkańców w jego gminie</li> <li>• wskazuje sposoby pozyskiwania funduszy unijnych na realizację gminnych przedsięwzięć</li> <li>• inicjuje działania, które wpłynęłyby na podniesienie jakości życia mieszkańców w jego gminie</li> </ul>
--	---	--	---	---

		<p>wojewódzkich dochodów i wydatków</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ocenia skuteczność poszczególnych sposobów wpływania na decyzje władz samorządowych</li> </ul>	<p>województwa.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia zmiany w podziale administracyjnym Polski, które zaszły od 1950 r.</li> <li>• przedstawia własne propozycje inicjatyw, które można by finansować z dochodów wojewódzkich</li> <li>• podaje przykładowe rozwiązania problemów zaistniałych w województwie</li> <li>• ocenia pracę władz swojego województwa</li> <li>• wyjaśnia konieczność informatyzacji administracji publicznej</li> <li>• podaje szanse i zagrożenia wynikające z informatyzacji urzędów</li> <li>• uzasadnia konieczność przeprowadzenia referendum w danej sprawie na terenie gminy</li> </ul>	
<b>Dział: Aktywność obywatelska</b>				
<ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia pojęcia: <ul style="list-style-type: none"> <li>partia</li> <li>polityczna,</li> <li>kampania wyborcza,</li> </ul> </li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia systemy partyjne na świecie, typy partii</li> <li>• omawia funkcje partii politycznych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• uzasadnia cel działania organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń, związków</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• umie określić rodzaje swobód obywatelskich, granice wolności</li> <li>• posługuje się analizą SWOT do</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• uzasadnia, jaki model finansowania partii politycznych jest najkorzystniejszy</li> <li>• ocenia jakość</li> </ul>



<p>organizacja pozarządowa, środki masowego przekazu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje nazwy partii politycznych istniejących w Polsce</li> <li>• wyjaśnia terminy: opinia publiczna, mass media, cenzura</li> <li>• wymienia funkcje mass mediów</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• określa typy systemów partyjnych</li> <li>• wymienia nazwy krajów, w których obowiązują poszczególne systemy partyjne</li> <li>• charakteryzuje typy partii politycznych</li> <li>• wskazuje cechy ideologii konserwatywnej</li> <li>• wyjaśnia termin „czwarta władza”</li> <li>• opisuje funkcje mass mediów</li> </ul>	<p>zawodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• dostrzega różnice w typach partii i systemach partyjnych</li> </ul> <p>określa rolę partii politycznych we współczesnym świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje procedury zakładania partii i podstawy jej działania</li> <li>• omawia tezę o częstej niejednoznaczności podziału na lewicę i prawicę w Polsce</li> <li>• wymienia nazwy ośrodków badania opinii publicznej</li> <li>• rozróżnia i charakteryzuje rodzaje cenzury</li> <li>• korzysta z różnych źródeł informacji</li> </ul>	<p>rozwiązywania zagadnień z dziedziny polityki</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje zalety i wady poszczególnych typów systemów partyjnych</li> <li>• charakteryzuje polską scenę polityczną</li> <li>• odszukuje informacje o programach partii politycznych istniejących w Polsce</li> <li>• podaje sposoby przeprowadzania badań opinii publicznej</li> <li>• wyjaśnia wpływ mass mediów oraz opinii publicznej na działalność władz i zachowania społeczne</li> </ul>	<p>proponowanych przez partie polityczne hasel programowych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• dostrzega wady i zalety różnych metod badania opinii publicznej</li> <li>• rozumie i wyjaśnia problem manipulowania społeczeństwem za pomocą wyników badań oraz odpowiednio formułowanych informacji</li> </ul>
--	--	--	---	--